

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Інститут практичної культурології та арт-менеджменту
(назва інституту)

Кафедра мистецтвознавчої експертизи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
проф. Телячий Ю.В.

Ю.В. Телячий
«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНАЛІЗ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА

Для здобувачів вищої освіти

галузь знань 02 Культура і мистецтво

(шифр і назва)

спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

(шифр і назва спеціальності)

освітній рівень бакалавр

(бакалавр, магістр)

освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

(назва освітньої програми)

спеціалізація _____

(за наявності)

(назва спеціалізації)

вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання _____

денна

Навчальний рік _____

2021/2022

Кількість кредитів ECTS _____

5

Мова викладання, навчання
та оцінювання _____

українська

Форма підсумкового контролю _____

іспит

Викладач: кандидат мистецтвознавства, доцент Міщенко Ірина Іванівна, доцент
кафедри мистецтвознавчої експертизи

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник(и):

Міщенко Ірина Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи

ПОГОДЖЕНО:
Директор інституту

О.К.)

(підпис)
(прізвище та ініціали)

(Дичковський С.І.)

(прізвище та ініціали)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

(Федорук

(підпис)

Протокол № 1 від «26» 08 2011 р.   Протокол № 1 від «17» 08 2011 р.

Схвалено науково – методичною радою Академії

Протокол від «30» серпня 2011 року № 4

Голова науково-методичної комісії

(підпис)
ініціали)

(Телячий Ю.В.)

(прізвище та

«30» серпня 2011 року

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (у т.ч. міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Аналіз творів мистецтва» – дисципліна, яка разом з іншими віднесена до числа обов'язкових дисциплін першого освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» (4 курс, 7 семестр) і забезпечує підготовку мистецтвознавців-експертів. Загальна кількість годин – 150 годин (кредитів ЄКТС – 5): аудиторні години – 64 (лекційні – 32 год., практичні заняття – 32 год.), для самостійної роботи студентів визначено 86 год.).

Дисципліна має міждисциплінарний характер, утворюючи сталі зв'язки з іншими фаховими дисциплінами. Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна базується на знаннях, спільних для курсів гуманітарних дисциплін та дисциплін з історії й експертизи творів мистецтва, необхідних для якісного аналізу робіт: «Вступ до мистецтвознавства», «Міфологія в образотворчому мистецтві», «Історія мистецтва первісного суспільства та Стародавнього Сходу», «Історія мистецтва Еллади і Риму», «Мистецтво Сходу», «Основи іконографії», «Історія архітектури», «Історія мистецтва Італійського Ренесансу», «Історія мистецтва Північного Відродження», «Історія мистецтва Західної Європи XIX ст.», «Історія мистецтва Західної Європи XVII–XVIII ст.», «Історія мистецтва Західної Європи та Північної Америки XX ст.», «Історія українського мистецтва», «Історія декоративного мистецтва», «Історія костюму», «Експертиза творів образотворчого мистецтва», «Експертиза творів декоративного мистецтва», «Техніки і технології художніх матеріалів», «Технологічна експертиза творів мистецтва».

2. Мета дисципліни – послідовне, систематизоване набуття теоретичних знань та практичних навичок з аналізу творів мистецтва, що відіграє важливу роль у становленні творчої особистості здобувачів, набутті ними професіоналізму.

3. Завдання :

- засвоєння необхідної термінології, основних мистецтвознавчих понять та визначень;
- навчити здобувачів розуміти закони створення художнього образу, роль у цьому процесі художніх засобів (композиції, системи пропорцій, простору, об'єму, силуету, контуру, кольору) та формальних прийомів;
- програма передбачає висвітлення питань специфіки технік виконання кожного з видів мистецтва, що розглядаються під час вивчення курсу;
- засвоєння характеристик технік і матеріалів, сфери їх використання під час виконання мистецького твору;
- сформувати навички розуміння засобів виразності, характерних для тих чи інших видів мистецтва, осмислення взаємозв'язку використаних технік з естетичними проблемами доби, мистецькими стилями та художніми напрямками;
- формування навичок роботи з різними джерелами інформації, вміння верифікувати отриману інформацію;

- формування практичних навичок та умінь з аналізу творів мистецтва, визначення стилістичної приналежності творів.

4. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- знання особливостей розвитку світового мистецтва;
- знання соціокультурних чинників та особливостей історичної доби, що впливають на формування стилістики та відмінних рис мистецтва окремих країн, символіки, іконографії, формальних елементів вирішення творів того чи іншого стилю;
- вміння визначати час створення окремих творів.

У результаті опанування навчальної дисципліни здобувачі повинні набути такі програмні **компетентності**:

інтегральна:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації, а також експертизи творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих знань з теорії, історії мистецтва та експертизи, спрямованих на розвиток здатності особистості до креативної самореалізації у сфері мистецтвознавчої експертизи та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

- Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність працювати в міжнародному контексті, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Уміння аргументувати власну позицію.

фахові:

- Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно- просторового та візуального середовища.
- Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.
- Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у

відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

- Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.
- Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- Здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

Опановуючи навчальну дисципліну, здобувач повинен дотримуватися академічної доброчесності, визначеної вимогами НАКККіМ.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	ідсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.	Знати: основні мистецтвознавчі поняття та визначення, необхідну термінологію; основні культурно-мистецькі тенденції різних епох; художні особливості основних стилів і напрямів мистецтва; відмінності різних видів візуального мистецтва.	Лекції, практичні заняття	Опитування, перевірка практичних завдань	20%
2.	Уміти: самостійно відшукувати, опрацьовувати та аналізувати необхідну інформацію, вести дискусії; застосовувати теоретичні знання з історії мистецтва у практичній роботі з аналізу художніх творів; за формальними ознаками визначати та аргументувати приналежність твору до певної історичної доби, стилю або напрямку.	Лекції, практичні заняття	Опитування, перевірка практичних завдань, візуальний контроль	20%
3.	Здатність до ефективного спілкування на професійному рівні.	практичні заняття	Опитування, перевірка, практичних завдань	30%
4.	Самостійно працювати,	практичні заняття	Опитування,	30%

застосовувати отримані знання на практиці; вміти використовувати навички аналізу творів мистецтва.	перевірка практичних завдань
--	------------------------------

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	.1	.2	.1	.1	.2
Програмні результати навчання (назва)					
Грунтовні знання з історії образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації, мистецтвознавчої експертизи, основ законодавства у галузі культури і мистецтв.	ПРН 1				
Глибокі знання визначеної сфери дослідження у поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії.		ПРН 2			
Володіння техніками, прийомами та методиками мистецтвознавчого аналізу та експертизи, атрибуції мистецьких творів і пам'яток культури.			ПРН 3		
Уміння виокремити основні етапи розвитку світового та національного мистецтва, вміти виділити та обґрунтувати загальні засади та специфіку культурно-історичних процесів.			ПРН 4		
Здатність до використання різноманітних методів, інформаційних та комунікативних технологій для ефективного спілкування на професійному рівні.			ПРН 5		
Здатність обирати індивідуальну спеціальну область дослідження, виконувати план дослідження згідно з визначеними часовими рамками та завершувати кваліфіковану наукову працю.			ПРН 6		
Володіння методами опрацювання мистецтвознавчої літератури, узагальнення та аналізу мистецького матеріалу з дотриманням норм академічної доброчесності, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.				ПРН 7	
Володіння понятійно-категоріальним апаратом та використання фахової термінології мистецтвознавства, застосування їх при проведенні наукових студій та публікації результатів дослідження.				ПРН 8	
Здатність вивчати та використовувати досвід світових мистецьких практик різного часу.				ПРН 11	
Здатність аналізувати актуальний стан та тенденції розвитку сучасного мистецтва.			ПРН 12		
Глибокі знання про сучасні засади функціонування та організації культури і мистецтва.				ПРН 13	
Здатність створювати власний авторський продукт у жанрі мистецької критики на основі художньо-естетичного аналізу творів мистецтва та явищ і процесів культури.					ПРН 15

7. Схема формування оцінки (згідно з п.7 «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» (від 31 жовтня 2018 р. наказ №187-0)).

Система оцінювання охоплює вхідний, поточний, модульний і підсумковий контроль. Результати навчання здобувачів вищої освіти в Академії оцінюють за шкалою Академії, чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), шкалою ЄКТС («А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»).

7.1. Форми оцінювання здобувачів вищої освіти:

- семестрове оцінювання:

- 1. Контрольна робота (тест) – 15 балів/ 5 балів*.*
- 2. Відвідування лекцій – 5 балів/ 5 балів.*
- 3. Оцінювання роботи під час практичних занять – 15 балів/ 10 балів.*
- 5. Підготовка презентації – 15 балів/5 балів.*
- 6. Участь у наукових конференціях – 15 балів/10 балів.*
- 7. Самостійна робота – 15 балів/5 балів.*

* ЗР – змістовий розділ.

** максимальний бал/ порогів бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:екзамен.

7.2. Організація оцінювання

Контроль за якістю навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів (бали, отримані за контрольну роботу (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, участі у колоквиумі, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (екзамен).

Зразки тестових завдань для контрольної роботи, перелік самостійних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи є складовою у Навчально-методичному комплексі з даної дисципліни.

Зміст курсу складає єдиний змістовний розділ. Змістовий розділ включає лекції, семінарські заняття, самостійну роботу здобувачів вищої освіти, які завершуються контролем рівня засвоєння якості програмного матеріалу відповідної частини курсу.

<u>Змістовий розділ</u>				Підсумкова робота / екзамен
80 залікових балів (максимум)				20 (максимум)
Самостійна робота 20 (максимум)	Контрольна робота 25 (максимум)	Колоквіум 15 (максимум)	Самостійна робота 20 (максимум)	

Умовою допуску до підсумкової роботи (іспиту) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання контрольних робіт, виконання самостійних робіт та участь у колоквіумі, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова робота / екзамен	Підсумков а оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максиму м	80	20	10 0

У випадку відсутності здобувача вищої освіти з поважних причин відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» (від 31 жовтня 2018 р. наказ №187-0).

Оцінка іспиту здійснюється за результатами роботи впродовж усього семестру. Здобувач вищої освіти, який набрав суму залікових балів (60) має право отримати підсумкову оцінку за екзамен за результатами контролю. Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше 60 балів, обов'язково складають іспит.

Присутність **всіх здобувачів вищої освіти** на екзамені є обов'язковою.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою НАКККіМ (бали)	Оцінка за чотирибальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
74-81		C
64-73	Задовільно	D
60-63		E
35-59	Незадовільно	FX

1-34		F
------	--	---

**8. Структура навчальної дисципліни.
Тематичний план передбачає 32 заняття.**

№ пор.	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практ.	СРС
1	2	3	4	5	6
7 семестр					
Змістовий розділ 1. ВВЕДЕННЯ ДО МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА. АНАЛІЗ ТВОРІВ ВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА					
1.1	Вступ. Введення до методики аналізу творів мистецтва.	6	2	2	2
1.2	Сюжет. Іконографія.	7	2	2	3
1.3	Композиція у мистецтві.	7	2	2	3
1.4	Взаємозв'язок техніки виконання та художньої виразності.	7	2	2	3
1.5	Основи аналізу твору графічного мистецтва.	9	2	2	5
1.6	Рисунок, його різновиди, розмаїття технік виконання.	9	2	2	5
1.7	Друкована графіка, її різновиди, особливості застосування. Аналіз твору книжкової графіки.	9	2	2	5
1.8	Технологічні особливості живопису, його складові.		2	2	5
1.9	Основи аналізу твору живопису. Особливості живопису різних історичних періодів.	9	2	2	5
1.10	Монументальний живопис та його різновиди.	9	2	2	5
1.11	Станковий живопис та іконопис.		2	2	5
Змістовий розділ 2. АНАЛІЗ ТВОРІВ СКУЛЬПТУРИ, АРХІТЕКТУРИ ТА УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА					
2.1	Стилі і напрями у мистецтві.	9	2	2	5
2.2	Основи аналізу твору скульптури. Відмінність пластики від інших видів візуальних мистецтв. Особливості втілення пластичних ідей у різних матеріалах, взаємозв'язок технологічних прийомів та виражальних засобів.	9	2	2	5

2.3	Основи аналізу архітектурної споруди. Поняття архітектури, етапи її розвитку. Взаємозв'язок "епоха – стиль". Поєднання функціональності та естетичного вирішення, абстрактно-символічний характер роботи та раціональність.	9	2	2	5
2.4	Основи аналізу твору декоративно-ужиткового мистецтва. Різновиди творів декоративно-ужиткового мистецтва. Взаємообумовленість технологічних прийомів, функціонального призначення та декоративної виразності побутових предметів.	9	2	2	5
2.5	Основи аналізу твору фотомистецтва.	9	2	2	5
Всього за навчальною дисципліною		135	32	32	71

Загальний обсяг 135 год., в тому числі (вибрати необхідне):

Лекції – **32 год.**

Практичні – **32 год.**

Самостійна робота – **71 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Алексеева В. В. Что такое искусство? М.: Советский художник, 1991. 240 с.
2. Алпатов М. Художественные проблемы искусства Древней Греции. М.: Искусство, 1987. 256 с.
3. Арнхейм Р. Динамика архитектурных форм / пер. В.Л. Глазычева. М., 1984.
4. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм / сокр. пер. с англ. В. Н. Самохина ; общ. ред. и вст. ст. В. П. Шестакова. М. : Прогресс, 1974. 392 с.
5. Архитектура. Короткий словник-довідник / за загал. ред. А. П. Мардера. К.: Будівельник, 1995. 336 с.
6. Безродний П. П. Архітектурні терміни. 2-ге вид. К.: Вища школа, 2008. 264 с.
7. Бергер Э. История развития техники масляной живописи. Вст. ст. Лужецкая А.Н. М.: Издательство Академии художеств СССР, 1961. 511 с.
8. Білецький П. Мова образотворчих мистецтв. К.: Радянська школа, 1973.
9. Вельфлин Г. Основные понятия истории искусств. Проблема эволюции стиля в новом искусстве. М.: В. Шевчук, 2009. 344 с.
10. Виннер А. В. Материалы и техника мозаичной живописи. М.: Искусство, 1953. 367 с.

11. Виннер А. В. Материалы и техника монументально-декоративной живописи: Стенная, плафонная и декоративная живопись. М.: Искусство, 1953. 756 с.
12. Виннер А. В. Фресковая и темперная живопись / Материалы и техника древнерусской стенной живописи XI–XVII веков. Вып. 2. М.-Л.: Искусство, 1948. 192 с.
13. Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. 2-е изд., испр. и доп. М.: Изобразительное искусство, 1985. 288 с.
14. Волков Н. Композиция в живописи. М.: Искусство, 1977. 540 с.
15. Волков Н. Цвет в живописи. М.: Искусство, 1984. 560 с.
16. Гольдштейн А. Зодчество. М.: Просвещение, 1979. 445 с.
17. Даниэль С. Искусство видеть: О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя. Л., Искусство, 1990. 223 с.
18. Даниэль С. Картина классической эпохи. Проблема композиции в западноевропейской живописи XVII века. Л.: Искусство, 1986. 199 с.
19. Деготь Е. Модернизм / Е. Деготь // Медиаэнциклопедия ИЗО. Режим доступа : <http://visaginant.narod.ru/POST/modernism.htm>
20. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник: у 2-х т. / ред.: Запаско Я.П. та ін. Т. 1. Львів: Афіша, 2000. 364 с.
21. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник: у 2-х т. / ред.: Запаско Я.П. та ін. Т. 2. Львів: Афіша, 2000. 400 с.
22. Дианова В. М. Постмодернистская философия искусства: истоки и современность / В. М. Дианова. СПб. : Петрополис, 1999. 240 с.
23. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
24. Кандинский В. О духовном в искусстве. М., 1992. 110 с.
25. Кандинский В. Точка и линия на плоскости: пер. с нем. Козиной Е. СПб.: Азбука-классика, 2005. 232 с.
26. Киплик Д. И. Техника живописи. М.: Сварог и К, 2002. 504 с.
27. Комаров А. А. Технология материалов стенописи. М.: Изобразительное искусство, 1989. 240 с.
28. Ле Корбюзье. Архитектура XX века / пер. В.Н. Зайцева, В.В. Фрязинова. М., 1970.
29. Лексикон нонклассики. Художественно-эстетическая культура XX века / под ред. В. В. Бычкова. М. : РОССПЭН, 2003. 607 с.
30. Лиотар Ж.-Ф. Ответ на вопрос: что такое постмодерн? / Ж.-Ф. Лиотар // Эстетика и теория искусства XX века : Хрестоматия / отв. ред. : Н. А. Хренов, А. С. Мигунов. М. : Прогресс-Традиция, 2007. С. 322–332.
31. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма / Н. Б. Маньковская. СПб. : Алетейя, 2000. 347 с.
32. Ничкало С. А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. К.: Либідь, 1999. 208 с.
33. Очерки по истории и технике гравюры. В 14-ти тетрадях. М.: Изобразительное искусство, 1987.

34. Раппопорт С. Х. Неизобразительные формы в декоративном искусстве. М.: Советский художник, 1968. 272 с.
35. Раушенбах Б. В. Пространственные построения в живописи. Очерк основных методов. М., 1980.
36. Свид С. П., Проців В. І. Художні техніки. К.: Радянська школа, 1977. 96 с.
37. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). К.: Редакція вісника «Ант», 2005. 400 с.
38. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань : Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть / В. Сидоренко. К. : ВХ [студіо], 2008. 187 с. : іл.
39. Сланский Б. Техника живописи: живописные материалы. М.: Издательство Академии художеств СССР, 1962. 380 с.
40. Словник українського сакрального мистецтва / за ред. М. Станкевича. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. 288 с.
41. Соловьева Б. А. Искусство рисунка. Л.; Искусство, 1989. 256 с.
42. Станкевич М. Автентичність мистецтва. Питання теорії пластичних мистецтв. Львів: СКІМ, 2004. 192 с.
43. Фаворский В. А. Об искусстве, о книге, о гравюре. М.: Книга, 1986. 240 с.
44. Фармаковский М. В. Акварель, ее техника, реставрация и консервация. Л.: Государственный Русский музей, 1950. 264 с.
45. Флоренский П. А. Иконостас. М.: Искусство, 1995. 256 с.
46. Хвостенко Т. В. Энкаустика. Искусство, пережившее тысячелетия. М.: Советский художник, 1985. 160 с.
47. Шевченко Є. Народна деревообробка в Україні. Словник народної термінології. К.: Артанія, 1997. 312 с.
48. Яковлев М. І. Композиція + геометрія. К.: Каравела, 2007. 240 с.
49. Koch W. Style w architekturze. Warszawa: Bertelsmann Media sp. z o. o., 2005. 528 s.

Додаткова:

1. Александрович В. Покров Богородиці. Українська середньовічна іконографія. Львів: Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. Івана Крип'якевича, 2010. 468 с.
2. Владимиров Л. Всеобщая история книги. М.: Книга, 1988. 312 с.
3. История граффити // Изобразительное искусство и фотография. Режим доступа : <http://art.rin.ru/cgi-bin/index.pl?id=60&art=71>
4. Кантор А.М. Предмет и среда в живописи. Проблемы взаимоотношений предметного мира и пространственной среды. М.: Советский художник, 1981. 128 с.
5. Капанова С. От замысла и натуры к законченному произведению: 1. Суриков. 2. Врубель. 3. Петров-Водкин. М.: Изобразительное искусство, 1981. 216 с.
6. Могильовський В.Ю. Від задуму до втілення: Книга для учнів. К.:

Радянська школа, 1989. 174 с.

7. Мочалов Л.В. Пространство мира и пространство картины. Очерки о языке живописи. М.: Советский художник, 1983. 376 с.
8. Популярная художественная энциклопедия: Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство. В 2-х т. / Гл. ред. Полевой В. М. Кн. I. А-М. М.: Советская энциклопедия, 1986. 447 с.
9. Популярная художественная энциклопедия: Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство. В 2-х т. / Гл. ред. Полевой В. М. Кн. II. М-Я. М.: Советская энциклопедия, 1986. 432 с.
10. Постмодернизм : Новейший философский словарь / гл. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. Минск : Современный литератор, 2007. 816 с.
11. Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка. Т. 1 / відп. ред. М. Селівачов. К.: Редакція вісника "Ант", 2002. 264 с.
12. Фрай М. Инсталляция / М. Фрай // Арт-азбука : словарь современного искусства [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://azbuka.gif.ru/alfabet/i/installation/>
13. Soldern von, S. Das Stilisieren der Naturformen. Leipzig: Zentralantiquariat der DDR, 1989. 222 S.

Додаткові інформаційні ресурси (інтернет-ресурси):

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
2. <http://library.nakkkim.edu.ua/> електронний каталог бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
3. <http://elib.nplu.org/> електронна бібліотека «Культура України»
4. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека
5. http://informatic10.at.ua/index/informacijni_sistemi_ta_tekhnologiji/0-29